

Τίτλος πρωτοτύπου: *The Stone Face*
Συγγραφέας: William Gardner Smith

Copyright © 1963, William Gardner Smith
All rights reserved

© Εκδόσεις Στερέωμα Α.Ε., 2022
Για την ελληνική γλώσσα σε όλον τον κόσμο

Απαγορεύεται η αναδημοσίευση και γενικά η αναπαραγωγή του παρόντος έργου συνολικά ή τμηματικά με οποιοδήποτε τρόπο ή μέσον χωρίς γραπτή άδεια του εκδότη.

ΣΕΙΡΑ: ΚΛΑΣΙΚΟΙ ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΟΙ

Εικόνα εξωφύλλου
©Helen Syron
Τίτλος: *See No Evil*

ISBN: 978-618-5617-18-9

Εκδόσεις ΣΤΕΡΕΩΜΑ Α.Ε. / ΣΙΟΛΑ-ΑΛΕΞΙΟΥ
Κομνηνών 24, Αθήνα 114 72
Τηλ. 210 6426393
Fax 210 6459312
E-mail info@stereoma-sa.gr
www.stereoma-sa.gr
Facebook: Εκδόσεις Στερέωμα

ΓΟΥΙΛΛΙΑΜ ΓΚΑΡΝΤΝΕΡ ΣΜΙΘ

Πρόσωπο από πέτρα

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ
ΚΑΤΕΡΙΝΑ ΣΧΙΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ
ΑΝΤΑΜ ΣΑΤΖ

Εκδόσεις ΣΤΕΡΕΩΜΑ
2022

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Βιογραφικά σημειώματα του Γουίλλιαμ Γκάρντνερ Σμιθ
και του Άνταμ Σατζ

9

Εισαγωγή

11

Πρόσωπο από πέτρα

37

πᾶς ὁ μισῶν τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἀνθρωποκτόνος ἐστὶ
Ἐπιστολή Ἰωάννου Α, 3:15

Πάραικός εἰμι ἐν γῆ ἄλλοτρίᾳ.
Ἐξοδος, 2:22

I

1

Καθισμένος στην άκρη της θέσης του, έγειρε προς τα εμπρός με το πιγούνι στις παλάμες του και τους αγκώνες στα γόνατά του· λικνιζόταν ανεπαίσθητα, συντονισμένος με την κίνηση του τρένου. Ήταν προχωρημένο απόγευμα, κι ενώ το φως, πέρα από το παράθυρο, ξεθώριαζε, η επίπεδη, πράσινη και καφετιά, γαλλική εξοχή διάβαινε γοργά μπροστά στα μάτια του. Χωρίς να το καταλάβει, τα χείλη του σχημάτισαν κάτι σαν προσευχή· όχι με λόγια, όχι σε κάποιον θεό, αλλά με μια συγκίνηση που αγκάλιαζε τη γη, τον ουρανό, τον κόσμο ολόκληρο.

Πλησίαζε τα τριάντα· ήταν Νέγρος και το όνομά του Σίμιον Μπράουν. Είχε μόνο ένα μάτι — ένα μαύρο κάλυπτρο έκρυβε την κόγχη του άλλου. Ήταν ψηλός και λεπτός, με νευρικά, ευαίσθητα χέρια.

Οι άλλοι επιβάτες του κουπέ συζητούσαν, αλλά ο Σίμιον δεν συμμετείχε. Το μυαλό του έτρεχε πέρα από το τρένο, έξω, στον ανοιξιάτικο αέρα· βρισκόταν ήδη στο Παρίσι.

Μεγάλο ταξίδι, σκέφτηκε ο Σίμιον. Η Αμερική ήταν πίσω του, το παρελθόν του ήταν πίσω του, ήταν ασφαλής. Η βία δεν θα ήταν απαραίτητη, ο φόνος δεν θα ήταν απαραίτητος. Παρίσι. Ειρήνη.

2

Στεκόταν στην ατέλειωτη ουρά περιμένοντας ταξί, ενθουσιασμένος και συνεσταλαμένος. Αισθάνθηκε, σχεδόν απτή, τη μνήμη της συστολής του όταν βρισκόταν μες στο πλήθος και αυτόματα ίσιωσε την πλάτη του, ύψωσε το κεφάλι του, πρόταξε το πιγούνι του. Ψηλός, νευρώδης, σκούρος πειρατής με σγουρά μαλλιά κι ένα μαύρο κάλυπτρο στο μάτι. Όταν ήταν

παιδί, πριν φορέσει το προστατευτικό κάλυμμα-μάσκα, ο Σίμιον είχε προσπαθήσει να ξεπεράσει την ντροπαλοσύνη του με μια αυτοϋπνωτιστική επωδό: *Είσαι πρίγκιπας, είσαι πρίγκιπας, είσαι πρίγκιπας!* Με την πλάτη του ευθυτενή και τα μάτια του περήφανα και σταθερά, η ντροπαλοσύνη του θα υποχωρούσε· θα βάδιζε σαν πρίγκιπας, θα ένιωθε σαν πρίγκιπας. Κατά καιρούς οι άνθρωποι έλεγαν: «Μα τι υπερφίαλο παιδί, περπατάει σαν να του ανήκει ο κόσμος!». Λόγια-ξυράφια· ωστόσο, με τα πολλά, είχε καταφέρει να κρύψει τη συστολή του.

Ήταν μια ζεστή βραδιά του Μάη του 1960 και οι δρόμοι κοντά στον σταθμό Σαιν Λαζάρ ήταν γεμάτοι κόσμο. Ο Σίμιον ήταν ερασιτέχνης ζωγράφος· ζωγράφιζε για να ξεχνιέται και να διασκεδάζει και τώρα μελετούσε τα πρόσωπα των περαστικών για να ανακαλύψει τους χαρακτήρες που έκρυβαν. Αυτή η Γαλλίδα είναι στεγνή, με σφιγμένο πρόσωπο — δεν έχει αγαπηθεί, άρα δεν αγαπάει· είναι ανέραστη, δυστυχισμένη, καταστροφική. Αυτός ο ολοστρόγγυλος άντρας με το πλαδαρό πρόσωπο και τα ξαφνιασμένα μάτια έχει χαθεί — σε μια πόλη, έναν κόσμο, ένα σύμπαν που δεν το καταλαβαίνει. Σπαράσσεται από φόβους, παρασύρεται από μικροφιλοδοξίες. Παγιδευμένος, όπως και οι περισσότεροι, στην κόλαση της ρουτίνας, χωρίς ποτέ να σταματά για να θέσει τα ανυπόφορα ερωτήματα: Ποιοι είμαστε; Από πού ερχόμαστε; Πού πηγαίνουμε και γιατί; Αυτό το νεαρό κορίτσι με τα αεικίνητα χέρια, τα σβέλτα μάτια και τα κόκκινα μάγουλα που σφύζουν από υγεία είναι ζωντανό· το πρόσωπό της, ένα πρότυπο αρμονίας. Κι αυτοί οι άντρες, που βαδίζουν προς το μέρος του όλοι μαζί, με μαλλιά σπαστά και δέρμα που δεν είναι ολότελα λευκό, σίγουρα όμως δεν είναι μαύρο, τι είναι; Είχαν σκυθρωπά, θλιμμένα, θυμωμένα μάτια, μάτια που ο Σίμιον γνώριζε από τους δρόμους του Χάρλεμ. Σα-

κουλιασμένα παντελόνια, ξεφτισμένα παπούτσια, τριμμένα πουκάμισα. Κοίταξαν τον Σίμιον χωρίς χαμόγελο, και κάτι που έμοιαζε, παραδόξως, με αναγνώριση άστραψε ανάμεσα σ' αυτόν και σ' εκείνους. Κι έπειτα τον προσπέρασαν κι εξαφανίστηκαν.

3

Ο Σίμιον βρήκε ένα δωμάτιο στον τέταρτο όροφο ενός μικρού ξενοδοχείου στην οδό Τουρνόν. Για ένα διάστημα δεν ήθελε να πιάσει φιλίες με κανέναν. Εξερευνούσε τα βουλεβάρτα και τα μικρά, στριφογυριστά δρομάκια του Καρτιέ Λατέν, ανακάλυπτε τα καφέ όπου γέροι έπαιζαν ολημερίς χαρτιά. Θαύμαζε το φως στον ανοιξιάτικο ουρανό, ιδιαίτερα το σούρουπο, όταν το γαλάζιο διυλιζόταν μέσα από την ασημένια αχλή.

Ένα απόγευμα, ενώ ο Σίμιον καθόταν στη Ρουμερί Μαρτινικέζ, το λαμπερό πρόσωπο μιας σκουρομάλλας νεαρής, λίγα τραπέζια πιο πέρα, τράβηξε το βλέμμα του.

Για πρώτη φορά από τότε που είχε έρθει στο Παρίσι, ο Σίμιον ένιωσε μοναξιά. Θα ήταν ευχάριστο να μιλήσει στη γυναίκα, να δοκιμάσει τα σκουριασμένα, σχολικά γαλλικά του. Όμως στη σκέψη ότι θα πλησίαζε μιαν άγνωστη κοπέλα, και μάλιστα λευκή, κατακλύστηκε από τη γνώριμη συστολή του.

Ο Σίμιον την κοίταζε επίμονα. Ξαφνικά γύρισε το κεφάλι της και τα μάτια τους συναντήθηκαν. Ένα κύμα καυτό τον πλημμύρισε· ένιωσε αμήχανα. Εκείνη ανταπέδωσε γαλήνια το βλέμμα του κι έπειτα, χαμογελώντας αχνά, απέστρεψε τα μάτια της από το πρόσωπό του.

Συστολή και επιθυμία αντιπάλευαν μέσα του. Κατέβασε βιαστικά το ποτό του για να πάρει θάρρος, σηκώθηκε απότομα και πλησίασε το τραπέζι της. Στα χείλη του είχε σχηματιστεί ένα παράλογο, παγωμένο χαμόγελο.

«Με συγχωρείτε», είπε σε σπαστά γαλλικά. «Είναι τόσο όμορφη μέρα· αναρωτιόμουν αν θα μου επιτρέπατε να σας κεράσω κάτι».

Έτρεμε σαν ηλίθιος. *Είσαι πρίγκιπας*, είπε απελπισμένα στον εαυτό του, αλλά ήταν πολύ μεγάλος· η φαντασίωση δεν λειτουργούσε πια.

Το χαμόγελο τρεμόπαιξε στην άκρη των χειλιών και των ματιών της κοπέλας. Χωρίς να τον κοιτάξει, απάντησε: «Ευχαριστώ, όχι, Monsieur».

«Σκέφτηκα... Δεν προσπαθώ να σας φλερτάρω. Είναι, απλώς, τόσο όμορφη μέρα...»

«Όχι, Monsieur».

Ο Σίμιον ένιωσε ταπεινωμένος. Ήταν βέβαιος ότι όλοι στα εξωτερικά τραπεζάκια και στον δρόμο τον στραβοκοίταζαν. Ήταν μόνος, γυμνός σε μια σκηνή, με το εκτυφλωτικό φως ενός προβολέα στραμμένο επάνω του. Ο σερβιτόρος φαινόταν να παρακολουθεί από την είσοδο του καφέ. Με το πρόσωπο να καίει σαν πυρσός, ο Σίμιον υποκλίθηκε σαν νευρόσπαστο και γύρισε προς το τραπέζι του. Πηγαίνοντας προς τα εκεί, σκόνταψε στο πόδι ενός τραπεζιού, στέλνοντας ποτήρια και καράφες να γίνουν θρύψαλα στο πάτωμα. Η κοπέλα έπνιξε ένα γέλιο.

Ο Σίμιον ξανακάθισε, βλαστημώντας τον εαυτό του. Αργά, ενάντια στη θέλησή του, η παλιά, υποχθόνια σκέψη επανήλθε, σαν εξαρτημένο αντανακλαστικό. *Ρατσισμός*. Ήταν πανταχού παρών. Βρισκόταν κι εδώ, στο Παρίσι. Στριφογύρισε την ιδέα στο μυαλό του, σπρώχνοντάς τη βαθιά, σαν κόψη μαχαιριού. Άρχισε να πονάει στην κόγχη του ματιού του που έλειπε. Τώρα απεχθανόταν την κοπέλα και το κοροϊδευτικό της χαμόγελο. Απεχθανόταν όλους τους θαμώνες που κάθονταν έξω και ήταν βέβαιος ότι απολάμβαναν τον εξευτελισμό του.

Ξαφνικά το πρόσωπο της νεαρής γυναίκας φωτίστηκε καθώς κοίταξε προς τον δρόμο. Πετάχτηκε όρθια. Ένας ψηλός Αφρικανός, μαύρος σαν το κάρβουνο, την πλησίασε χαμογελαστός. Αγκαλιάστηκαν και φιλήθηκαν. Οι θαμώνες που κάθονταν έξω από το καφέ συνέχισαν να συζητούν, να πίνουν τα ποτά τους, αδιαφορώντας για τη σκηνή, όπως είχαν αδιαφορήσει και για τη σκηνή με τον Σίμιον.

Ο Αφρικανός και η κοπέλα απομακρύνθηκαν χέρι χέρι. Καθώς περνούσαν μπροστά από τον Σίμιον, που δεν άντεξε να μην τους κοιτάξει, η κοπέλα τού έκλεισε το μάτι μ' ένα ακόμα πιο πλατύ, σκωπτικό χαμόγελο.

4

Ο Σίμιον, όρθιος μπροστά στο καβαλέτο στο παράθυρο του δωματίου του, περνούσε το πινέλο του πάνω από ένα πορτρέτο που ήξερε πως δεν θα το τελείωνε ποτέ. Το άρχιζε και το παρατούσε· το κατέστρεφε και το ξεκινούσε πάλι. Ήταν το ογκώδες κεφάλι ενός άντρα, σχεδιασμένο με τόσο αδρές γραμμές, που έμοιαζε σμιλεμένο σε πέτρα· το σαγόνι ήταν σφιγμένο, το στόμα μια λεπτή, πικρή γραμμή, το δέρμα θανατερά χλωμό, τα μάτια άψυχα, φανατικά, ψυχρά, μάτια σαδιστή. Ήταν ένα απάνθρωπο πρόσωπο, το πρόσωπο του μη ανθρώπου, το πρόσωπο της διχόνοιας, το πρόσωπο της καταστροφής. Καθώς ατένιζε το πορτρέτο-το πρόσωπο του Κρις, του Μάικ, του ναύτη, ένωσε το παλιό, αναπόδραστο μαρτύριο των πιο βασανιστικών συναισθημάτων – απέχθεια, αηδία, φρίκη, φόβο, μίσος, επιθυμία να σκοτώσει. Αυτό το πρόσωπο ήταν εκείνο που τον είχε οδηγήσει κοντά στον φόνο, που παραλίγο να τον στείλει στην ηλεκτρική καρέκλα.

Ας είναι η ειρήνη της Ευρώπης το φάρμακο με το οποίο θα καταπολεμήσω αυτό το πρόσωπο, σκέφτηκε.

Κατέβηκε στον δρόμο. Ήταν ένα ζεστό, ηλιόλουστο απόγευμα. Προσπέρασε μια μαύρη που περπατούσε ανάλαφρα, κρατώντας έναν Γάλλο από το χέρι. Οι τίτλοι των εφημερίδων κραύγαζαν **ΤΑΡΑΧΕΣ ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΩΝ ΣΤΗΝ ΑΛΓΕΡΙΑ, ΠΕΝΗΝΤΑ ΝΕΚΡΟΙ**. Ένας αλήτης ήταν ξαπλωμένος στο πεζοδρόμιο, το πιγούνι του σκούραινε από τη βρομιά και τα αγκαθωτά γένια, το δέρμα του ήταν οργωμένο σαν χωράφι από το ποτό. Ο θάνατος και η δυστυχία αλώνιζαν στη γη, όμως ο καλοκαιρινός ήλιος του Παρισιού έλαμπε χαρούμενα. Οι τουρίστες, με τις φωτογραφικές μηχανές κρεμασμένες στον λαιμό τους, ήταν εύθυμοι. Ο Σίμιον σκεφτόταν το πορτρέτο και την Αμερική. «Το παιδί είναι ο πατέρας του άντρα».

Ένας μεσόκοπος με μελαψό δέρμα και μακριά, κυματιστά μαλλιά έσπρωχνε ένα καρότσι με φρούτα και λαχανικά. Έμοιαζε με τους άντρες της παρέας με την οποία είχε διασταυρωθεί ο Σίμιον έξω από τον σταθμό Σαιν Λαζάρ, τη μέρα που έφτασε. Άραγε ήταν Αλγερινοί αυτοί οι άντρες; Ίδροκοπώντας κάτω από το βάρος του καροτσιού, ο άντρας κοίταξε τον Σίμιον με μάτια που δεν ήταν ούτε φιλικά ούτε εχθρικά, απλώς περίεργα. Ο Σίμιον, για λόγους που δεν καταλάβαινε εντελώς, ένιωσε ένα αιφνίδιο κάψιμο ενοχής.

Ενώ βάδιζε, ο Σίμιον θυμήθηκε ότι στα δεκατέσσερά του χρόνια είχε δουλέψει κι αυτός διανομέας σ' ένα μπακάλικο, σέρνοντας καροτσάκια με τρόφιμα στους δρόμους της Φιλαδέλφειας. Φορούσε τρύπια αθλητικά παπούτσια, παλιά, κουρελιασμένα πουκάμισα και παντελόνια σχισμένα στα γόνατα. Θυμόταν πόσο επίμονα τον κοίταζαν παρέες λευκών αντρών στις γωνίες, και πώς τους ανταπέδιδε το βλέμμα, σκυθρωπός, περιφρονητικός, μισώντας τα ωραία ρούχα τους και τα νωθρά, αδιάκριτα βλέμματά τους.

«Γεια σου, φιλαράκι!»

Τον χαιρετισμό, με μια γουργουριστή μπάσα φωνή, του τον απηύθυνε ένας μαύρος άντρας, φεγγαροπρόσωπος, ογκώδης σαν βουνό, που καθόταν στα εξωτερικά τραπεζάκια του καφέ Τουρνον.

«Γεια», απάντησε ο Σίμιον.

«Κάθισε, φίλε. Ξεκούρασε τα πόδια σου. Ανάπαυσε τον πεισιπό σου. Απόλαυσε την πασαρέλα. Πιες ένα ποτό. Είσαι καινούργιος εδώ, έτσι δεν είναι;»

Ο Σίμιον κάθισε στο τραπέζι με το πρόσωπο προς τον δρόμο και τέντωσε τα μακριά κανιά του. «Δύο εβδομάδες έχω εδώ».

Το «βουνό» χαχάνισε, μ' ένα ζεστό, φιλικό γέλιο που έμοιαζε να βγαίνει από το σπηλαιώδες στομάχι του. «Αμέσως σας καταλαβαίνω εσάς τους νεοφερμένους από το Αμερικό», είπε. «Τριγυρνάτε στους δρόμους με κάτι μάτια να, φρεσκοξυρισμένοι, καλοσιδερωμένοι, με τα φαρδιά αμερικάνικα παντελόνια σας και τα ατσαλάκωτα ρουχαλάκια σας. Με λένε Μπέιμπ Κάρτερ».

«Σίμιον Μπράουν».

«Σίμιον. Παράξενο όνομα. Αλλά βέβαια οι άνθρωποί μας έχουνε τα πιο παράξενα μικρά ονόματα στην πλάση. Και τότε, για πες μου, πώς γίνεται να μας λένε όλους Κάρτερ, Μπράουν, Σμιθ ή Τζόνσον; Κάποιοι από κείνους τους δουλοκτήτες πρέπει να τα έκαναν μαντάρα! Τι πίνεις; Μπίρα; *Garçon! Une bière!* Χαίρομαι που σε βλέπω εδώ πέρα, Σίμιον. Μ' αρέσει να βλέπω τ' αγόρια μας να ξεκολλάνε από τον πάτο. Ένα θύμα λιγότερο. Μακάρι να μπορούσαμε να βγάλουμε όλο τον μαύρο πληθυσμό από τις Πολιτείες. Πόσο καιρό σκοπεύεις να μείνεις στην Ευρώπη;»

«Έναν χρόνο τουλάχιστον».

Ο Μπέιμπ χαχάνισε. «Αν μείνεις έναν χρόνο, δεν πρόκειται να γυρίσεις πίσω».

«Εσύ πόσο καιρό είσαι εδώ;»

«Δέκα χρόνια. Κι όταν πρωτοήρθα, έλεγα πως θα έμενα μονάχα δύο μήνες».

Ο Μπέιμπ ξεκαρδίστηκε στα γέλια. Το πηγαίο κέφι του ήταν σαγηνευτικό και η εξυπνάδα έλαμπε μέσα στα μικρά, πονηρά, χαρωπά μάτια του. Ήταν γύρω στα σαράντα, αναμφίβολα ο πιο μεγαλόσωμος άντρας που είχε δει ποτέ του ο Σίμιον. Ήταν πάνω από ένα κι ενενήντα και έδινε την εντύπωση πως ήταν εξίσου τεράστιος σε πλάτος. Ωστόσο δεν ήταν πλαδαρός. Τα γιγάντια χέρια και το φαρδύ στήθος του έμοιαζαν έτοιμα να σκάσουν κάτω από το λεπτό, λευκό μπλουζάκι του. Τα πυκνά, σκληρά μαλλιά του ήταν κουρεμένα σχεδόν σύρριζα στο κρανίο, τονίζοντας τη στρογγυλάδα του προσώπου του.

«Δέκα χρόνια!» μούγκρισε θριαμβευτικά ο Μπέιμπ. «Τους είδα να 'ρχονται, τους είδα και να φεύγουν, όπως θα έλεγε και ο γερο-Γίββων. Σπουδαία πόλη, αν καταφέρεις να μη διαλυθείς. Αν αντέχεις το ποτό, το γαμήσι, το καλό φαΐ και το τέλειο κρασί». Αναστέναξε. «Και τι δεν έχω δει! Υπέροχες, ντελικάτες Αμερικανίδες γκομενίτσες, φρέσκες φρέσκες από το Κολέγιο Μπάρναρντ, που άπαξ και τους σπάσουν τα φρένα, ξεπέφτουν όλο και πιο χαμηλά, όλο και πιο χαμηλά. Έχω δει ασπρουλιάρηδες από τον Νότο να γίνονται Νεγρόφιλοι — όσο τουλάχιστον ήταν εδώ. Έχω δει παιδιά από πλούσιες και διάσημες οικογένειες να γίνονται αλήτες, γιατί δεν μπορούσαν να κρατηθούν μακριά από τις γυναίκες και το κρασί. Είδα όμως και αλήτες να γίνονται καθωσπρέπει άνθρωποι. Το Παρίσι είναι καταλύτης... ή θα σε τσακίσει ή θα σε αναμορφώσει. Για λέγε τώρα, εσένα τι σ' έφερε εδώ από την άλλη άκρη της θάλασσας;»

Ο Σίμιον κοίταξε τον μαύρο γίγαντα με μισό χαμόγελο κι έπειτα, απροσδόκητα, είπε στον άγνωστο κάτι που δεν είχε πει σε κανέναν άλλον. «Έφυγα για να μην κάνω φόνο».

Ο Μπέιμπ τον κοίταξε κατάπληκτος. Όταν είδε πως ο Σίμιον δεν αστειευόταν, έστρεψε ψηλά το βλέμμα του απαυδισμένος και σήκωσε τα χέρια του προς τον ουρανό. «Ουπς!» έκανε. «Δεν λέω λέξη, το βουλώνω. Για τέτοια πράγματα δεν κάνω ερωτήσεις. Το 'μαθα το μάθημά μου στο σχολείο του Χάρλεμ. Ξέρω πια τι να κάνω για να μείνω ζωντανός».

Ο Σίμιον διασκέδαζε παρατηρώντας το εκφραστικό πρόσωπο του Μπέιμπ. Ήταν ολοφάνερο πως ο άνθρωπος ένιωθε πολύ άνετα στο Παρίσι. Δέκα χρόνια. Πόσο καιρό θα έμενε, τελικά, ο Σίμιον; Κι έπειτα θα ξαναγύριζε στην Αμερική; «Εσύ γιατί ήρθες στη Γαλλία;» ρώτησε τον Μπέιμπ.

«Εγώ; Εγώ ήρθα εδώ για να ξεκολλήσω από τον πάτο. Εκείνοι οι άνθρωποι και οι προκαταλήψεις τους παραλίγο να με κάνουν ν' αδυνατίσω! Οπότε μια μέρα είπα: "Έντάξει, ποδαράκια μου, καιρός να του δίνουμε. Τούτος εδώ δεν είναι τόπος για μένα". Και δεν είμαστε οι μόνοι, εσύ κι εγώ. Εδώ πέρα υπάρχει μια καινούργια Χαμένη Γενιά, πολλοί αποδιοπομπαίοι τράγοι από τις Ηνωμένες Πολιτείες που έρχονται στο Παρίσι, στην Κοπεγχάγη, στο Άμστερνταμ, στη Ρώμη, στο Μόναχο ή στη Βαρκελώνη για να ξεφύγουν από την πίεση. Καταλαβαίνεις τι εννοώ; Ούτε και πρόκειται να ξαναγυρίσουν. Είναι μέρες που περπατάς στον δρόμο και βλέπεις τόσο πολλούς Αμερικάνους Νέγρους, που νομίζεις ότι βρίσκεσαι πίσω, στο Χάρλεμ».

Ο Σίμιον πήγε να ρουφήξει το τσιγάρο του, αλλά έμεινε με ανοιχτό το στόμα στη θέα μιας ψηλής κοπέλας με μακριά πόδια, σκούρα γυαλιά, κοντοκουρεμένα μαύρα μαλλιά και αγέρωχο βάδισμα που διέσχισε τον δρόμο προς το μέρος του. Αυτό που τον συντάραξε ήταν το φως που εξέπεμπε το όμορφο κορίτσι, το οποίο πρέπει να ήταν γύρω στα είκοσι· μια αύρα πυρακτωμένης ενέργειας, ένα είδος ηλεκτρικού πεδίου την τύλιγε, το πρόσωπο και τα ξεκάλτσωτα πόδια της ακτι-

νοβολούσαν υγεία. Είχε απόλυτη επίγνωση της ομορφιάς του κορμιού της και τόνιζε υπερβολικά τις κινήσεις της, σαν παιδί που παίζει με το καινούργιο του παιχνίδι. Έμοιαζε να χορεύει καθώς προχωρούσε προς την πόρτα του καφέ· τότε είδε τον Μπέιμπ και χαμογέλασε. Κι έπειτα εξαφανίστηκε μέσα στο Τουρνουα.

Ο Σίμιον σφύριξε σιγανά. «Ωραίες φίλες έχεις, Μπέιμπ».

Ο Μπέιμπ γέλασε. «Θα τη γνωρίσεις. Τη λένε Μαρία, είναι Πολωνέζα, ήρθε εδώ ένα σύντομο ταξιδάκι από την Πολωνία για να προσπαθήσει να χωθεί στον κινηματογράφο και να γίνει μια δεύτερη Μπριζίτ Μπαρντό. Σίγουρα η κορμολογία της θυμίζει την Μπριζίτ. Όλοι οι άντρες προσπαθούν να τη ρίξουν, αλλά τρώνε χυλόπιτα. Κάθεται μέσα στο καφέ μ' ένα σωρό Πολωνούς πρόσφυγες, φίλους της οικογένειάς της, και την προσέχουν σαν γεράκια».

Κάθονταν σιωπηλοί, πίνοντας την μπίρα τους και χαζεύοντας τους περαστικούς. Ο Σίμιον ένιωθε ότι είχε ολοκληρωθεί η μύησή του, τούτη εδώ ήταν η πόλη του. Η παλιά ένταση που τον διαπότιζε σαν δηλητήριο είχε ήδη αρχίσει να στραγγίζει από μέσα του κι ένιωθε ότι γινόταν δυνατός και πλήρης. Θα μεταμορφωνόταν. Θα γινόταν άλλος άνθρωπος. Αναρωτήθηκε τι θα ήταν αυτός ο άνθρωπος.

Ο Μπέιμπ είπε: «Με τι ασχολιόσουνα στις ΗΠΑ;».

«Δημοσιογράφος ήμουν».

«Υπάρχει ένα προβληματάκι εδώ — πώς θα βγάξεις το ψωμί σου. Έχεις καμιά ιδέα;»

«Έχω λίγες αποταμιεύσεις. Πότε πότε γράφω και κανένα άρθρο για ένα περιοδικό που λέγεται *He-Man*. Ξέρεις, σεξ, σπορ, σεξ, αγώνες ταχύτητας, σεξ, όπλα και σεξ. Ο αρχισυντάκτης νομίζει ότι στο Εύθυμο Παρισάκι θα βρω πολλά θέματα να του γράψω... Κι εσύ;»

«Έχω ένα μαγαζάκι, ένα μικρό βιβλιοπωλείο. Θα το δεις

αργότερα. Τώρα έλα μέσα. Έλα να γνωρίσεις μερικούς απ' τους θαμώνες του καφέ».

5

Η Μαρία στεκόταν ακριβώς στην είσοδο. Έπαιζε φλιπεράκι με μεγάλη ένταση· οι γοφοί της λικνίζονταν καθώς χτυπούσε με τη λεκάνη της το μηχάνημα. Δεν έδωσε καμιά σημασία στον Σίμιον.

Το καφέ ολόκληρο ήταν μια εκρηκτική πανδαισία χρωμάτων, πράσινα, κίτρινα, κόκκινα. Ήταν κατάμεστο από κόσμο, θορυβώδες, ντουμάνι από τον καπνό, με τεράστιες τοιχογραφίες των Κήπων του Λουξεμβούργου στους τοίχους. Ο Μπέιμπ φαινόταν να γνωρίζει τους πάντες. Σταμάτησαν μπροστά σ' έναν κύκλο από τραπέζια όπου κάθονταν οκτώ ή εννέα νεαροί άντρες και γυναίκες, σχεδόν οι μισοί Αμερικανοί.

«Παιδιά, από δω ο Σίμιον, ακόμα ένας πρόσφυγας», είπε ο Μπέιμπ.

Ο Σίμιον αντάλλαξε χειραφίες. Όλοι ήταν ντυμένοι ατημέλητα και οι περισσότεροι χρειάζονταν κούρεμα· τα πρόσωπά τους ήταν ευχάριστα, αν και τα μάτια μερικών ήταν λίγο κοκκινισμένα από την έλλειψη ύπνου ή το πολύ ποτό. Όλοι τους ήταν λευκοί.

«Πάρε μια καρέκλα, έλα στην παρέα μας», είπε ένας άντρας, ο Λου. Είχε μελαχρινή επιδερμίδα και έξυπνα μάτια. Έπαιζε σκάκι με μια κοπέλα.

«Είμαι από τη Νέα Υόρκη», είπε στον Σίμιον. «Παίζω τζαζ τρομπέτα. Εδώ στο Παρίσι βρίσκομαι, κατά κάποιον τρόπο, σε αναστολή λειτουργίας. Αυτό που θέλω πραγματικά είναι να συνθέσω. Θα ξαναγυρίσω στη Νέα Υόρκη σ' έναν χρόνο περίπου και θα στρωθώ στη δουλειά – στη σοβαρή δουλειά».

Ένας άλλος άντρας, ο Κλάιντ, με κόκκινο πρόσωπο, ξανθά, σαν σκονισμένα, μαλλιά και μουστάκι, φώναζε στη γυναίκα του, την Τζινξ, με βαριά προφορά του Νότου. «Εμπρός, συνέχισε, κατάστρεψε τον εαυτό σου, αν θέλεις. Κοίτα μόνο μη μου φέρεις καμιά αρρώστια στο σπίτι!»

Η Νεοϊορκέζα Τζινξ είχε ένα σκληρό, όμορφο πρόσωπο με μικρά, υστερικά, γκριζα μάτια, πολύ κοντά το ένα με το άλλο, και μακριά μαλλιά πιασμένα αλογοουρά, που έσκαγε σαν μαστίγιο στους ώμους της.

«Αγάπη μου, σταμάτα να πανικοβάλλεσαι σε κοινή θέα. Άλλωστε υπάρχουν και παιδιά εδώ γύρω, γλυκέ μου».

Η εξάχρονη κόρη τους, η Τζέιν, τους κοίταζε σιωπηλά· έπειτα απομακρύνθηκε από τους γονείς της και ήρθε να σταθεί μπροστά στον Σίμιον, παρατηρώντας τον με ψύχραιμη περιέργεια.

«Τι έπαθε το μάτι σας;» ρώτησε.

«Ήταν μια θυσία».

«Τι είναι θυσία;»

«Μια προσφορά. Το έδωσα σε αντάλλαγμα για κάτι άλλο».

«Τι πήρατε σε αντάλλαγμα;»

«Όλα τα υπόλοιπα».

Το μάτι του Σίμιον τράβηξε την προσοχή της Μαρίας, της Πολωνέζας, καθώς χτυπούσε με δύναμη τη λεκάνη της στο φλιπεράκι. Εκνευρισμένη με το μηχάνημα, του γύρισε την πλάτη και προχώρησε προς το πίσω μέρος του καφέ. Κοντοστάθηκε, ακούγοντας τον Μπέιμπ να τη φωνάζει.

«Μαρία, έλα να γνωρίσεις έναν καινούργιο τύπο, τον Σίμιον. Μόλις ήρθε στην πόλη».

Η κοπέλα στάθηκε μπροστά στο τραπέζι του Σίμιον και ο Σίμιον σηκώθηκε και άπλωσε το χέρι του. Εκείνη κάρφωσε πάνω του τα μάτια της, κοιτάζοντάς τον παράξενα, δείχνο-

ντας αναποφάσιστη για κάτι, και δεν πήρε το χέρι που της έτεινε. Η στιγμή κράτησε πολύ· ο Σίμιον ένιωσε γελοίος με το χέρι του προτεταμένο, μετέωρο. Τελικά εκείνη κοκκίνισε, σαν να είχε θυμώσει, του έσφιξε το χέρι, και χωρίς να πει λέξη τού γύρισε απότομα την πλάτη και απομακρύνθηκε.

Ο Σίμιον είχε μείνει άφωνος. Ο Μπέιμπ σφύριξε σιγανά και χαμογέλασε, ενώ τα πονηρά του μάτια γίνονταν μια σχισμή. «Φίλε, κρύβεις πράγματα από τον γερο-Μπέιμπ. Τι της έκανες;»

Ο Σίμιον γέλασε, παραζαλισμένος ακόμη, και κούνησε το κεφάλι του. «Ανάθεμα κι αν ξέρω. Δεν την έχω ξαναδεί στη ζωή μου».

6

Η Μαρία έπαιζε και πάλι φλιπεράκι όταν ο Σίμιον πέρασε από το καφέ Τουρνον το επόμενο απόγευμα. Μια παρέα Βραζιλιάνων, που ο Σίμιον είχε συναντήσει στην Alliance Française, έπαιζαν κιθάρα και τραγουδούσαν στο βάθος του καφέ. Ο Σίμιον σταμάτησε δίπλα στη Μαρία και είπε «*Bonjour*».

Σήκωσε το βλέμμα και τον κοίταξε πίσω από τα σκούρα, θαρρείς καπνισμένα, γυαλιά της, κι έπειτα το χαμήλωσε προς το μηχανήμα χωρίς να πει τίποτα. Φορούσε ένα στενό μαύρο φόρεμα και ο Σίμιον θαμπώθηκε από τη μακριά, καμπύλη γραμμή ανάμεσα στις μασχάλες και στους γοφούς της. Η επιδερμίδα της έλαμπε, σαν να φωσφόριζε.

«Γιατί δεν θέλατε να μου σφίξετε το χέρι, χθες;»

Ανασήκωσε τους ώμους της ενοχλημένη. Χωρίς να υψώσει το βλέμμα, είπε «Επειδή είστε τόσο υπερόπτης».

«Υπερόπτης;» Το χαμόγελό του πρόδιδε την έκπληξή του, ανάμεικτη με κάποια ευθυμία. «Πώς μπορείτε να λέτε κάτι τέτοιο; Ούτε καν με γνωρίζετε».

«Σας γνωρίζω αρκετά καλά».

Μιλούσε με βαριά σλάβικη προφορά, που έκανε το «καλά» ν' ακούγεται σαν «γκαλλλλά». Έδειχνε αμήχανη, σαν να συνειδητοποιούσε ότι αυτά που έλεγε δεν είχαν νόημα για κανέναν άλλον εκτός από τον εαυτό της. «Σας έχω δει αρκετές φορές στον δρόμο. Να περπατάτε με το κεφάλι σας πολύ ψηλά, σαν βασιλιάς. Και πάντα λέω στον εαυτό μου: “Γιατί περπατάει έτσι, χωρίς καν να βλέπει τους άλλους, σαν να είναι καλύτερος από όλους;” Και σκέφτομαι: “Χα, να ένας κλασικός υπερόπτης”».

Κοκκίνισε, αγριοκοιτάζοντας το μηχανήμα. Το γέλιο του Σίμιον την εκνεύρισε. «Δεν μου αρέσουν οι φαντασμένοι άνθρωποι», του είπε προκλητικά.

«Δεν είμαι υπερόπτης, έχω πάθει κράμπα στον λαιμό».

«Ορίστε; Κράμπα; Τι είν' αυτό;»

«Μια ασθένεια των βασιλέων. Μη δίνετε σημασία. Θα πιείτε ένα ποτό μαζί μου;»

Χτύπησε θυμωμένα το μηχανήμα με την παλάμη της. «Merde! Πάλι έχασα! Πάντα, μα πάντα χάνω. Δεν ξέρω γιατί παίζω. Ναι, θα το πιω αυτό το ποτό».

Κάθισαν σ' ένα τραπέζι στο βάθος. Ο Σίμιον έγνεψε σε χαιρετισμό στον Κάρλος και στους άλλους Βραζιλιάνους.

«Θα πάρω βότκα», είπε η Μαρία.

Ο Σίμιον σφύριξε. «Τόσο νωρίς το απόγευμα!»

«Είμαι Πολωνέζα!» είπε θριαμβικά η Μαρία. Το γκαρσόνι έφερε τα ποτά. «Δεν θα μείνω πολύ», είπε η Μαρία. «Πρέπει να πάω να συναντήσω την παρισινή μητέρα μου».

«Ποια είναι η “παρισινή μητέρα”;»

«Η γυναίκα του παρισινού πατέρα. Είναι Πολωνός πρόσφυγας, φίλος της οικογένειάς μου στη Βαρσοβία, με προσέχει όσο είμαι εδώ στο Παρίσι. Ίσως με έχετε δει να κάθομαι μαζί του, είναι ψηλός με πολύ αυστηρό πρόσωπο. Μου

δίνει λεφτά να ζήσω εδώ, ενώ ο θεός μου στη Βαρσοβία δίνει λεφτά στους δικούς του συγγενείς εκεί».

«Δεν είστε πρόσφυγας εσείς;»

«Όχι».

«Θα ξαναγυρίσετε;»

«Δεν ξέρω ακόμη. Εσείς;»

«Δεν ξέρω ακόμη».

Κάθονταν αντικριστά στο τραπέζι, εκείνη στον πάγκο με τα μαξιλάρια, αυτός σε μια καρέκλα με την πλάτη του προς την πόρτα. Έγειρε πάνω από το τραπέζι, κοιτάζοντάς τον εξεταστικά, και ρώτησε: «Τι έπαθε το μάτι σας;».

«Είναι καλύτερα να έχεις μόνο ένα», είπε εκείνος. «Σε βοηθάει να συγκεντρωθείς, σαν μεγεθυντικός φακός. Ό,τι καλύτερο για να βλέπεις όμορφες Πολωνέζες».

Το πρόσωπό της φωτίστηκε. «Με θεωρείτε όμορφη;»

Έδειχνε τη χαρά της σαν μικρό παιδί. «Σας θεωρώ υπέροχη», είπε ο Σίμιον.

Η Μαρία συνοφρυώθηκε. «Δεν το δείχνετε! Έτσι που περπατάτε, με τόσο ψηλά το κεφάλι, δεν βλέπετε κανέναν στον δρόμο!»

Εξοργίστηκε βλέποντάς τον να ξεκαρδίζεται στα γέλια. «Πόσων ετών είστε;» ρώτησε ο Σίμιον.

«Είκοσι τεσσάρων. Γιατί;»

«Μου φέρνετε στο μυαλό ένα παιδί. Με πολλούς τρόπους μάλιστα».

«Είναι καλό να είσαι παιδί». Ο Σίμιον νόμισε πως έπιασε ένα ίχνος ανταρσίας στη φωνή της.

Ήθελε να δει τα μάτια της. «Γιατί κρύβετε τα μάτια σας πίσω από σκούρα γυαλιά;»

Εκείνη ανασήκωσε τους ώμους της, κοιτάζοντας πέρα από εκείνον, προς την πόρτα. «Πρέπει... Αδύναμα μάτια. Τυφλώνομαι σιγά σιγά».

Το είπε τόσο απλά, τόσο αδιάφορα, που ο Σίμιον αμφέβαλλε αν είχε ακούσει καλά.

«Τυφλώνεστε;»

Η Μαρία τον ξανακοίταξε, αόριστα ενοχλημένη. Ήταν κάτι που προφανώς δεν ήθελε να σκέφτεται. «Είναι μεγάλη ιστορία. Τέλος πάντων, δεν είναι σίγουρο. Οι γιατροί στην Πολωνία δεν μπορούσαν να κάνουν τίποτα, όμως είπαν ότι ίσως οι ειδικοί στη Γαλλία θα κατάφερναν να σώσουν τα μάτια μου. Κάνω θεραπείες. Σε μερικούς μήνες θα υποβληθώ σε εγχείρηση. Ίσως τα σώσω. Κανείς δεν ξέρει».

Ο Σίμιον συγκινήθηκε. Βλέποντας το πρόσωπό του, η Μαρία έβαλε τα γέλια. «Μην παίρνετε αυτό το ύφος, σαν να βρίσκεστε κιόλας σε κηδεία. Δεν είναι σίγουρο. Εξάλλου αυτό που μετράει είναι το παρόν. Θέλω να ζω στο παρόν. Με καταλαβαίνετε; Θέλω να ζήσω».

«Τι εννοείτε μ' αυτό;»

«Να απολαμβάνω τον εαυτό μου. Να μη στενοχωριέμαι για φύλλου πήδημα. Να κάνω όλα αυτά που πάντα ήθελα να κάνω – να γελάω, να τραγουδάω, να χορεύω, να βλέπω λαμπερά φώτα. Τον αφρό, θέλω τον αφρό της ζωής για μια φορά. Με καταλαβαίνετε; Ίσως σας φαίνεται επιπόλαιο, άσχημο. Αλλά δεν είναι άσχημο».

Ήπια μια γουλιά από τη βότκα της κι έμεινε για λίγο σκεπτική, συνοφρυωμένη. «Θα σας πω κάτι. Άνθρωποι σαν εμένα, που είμαστε νέοι στην Πολωνία, δεν είχαμε πολύ αφρό. Πρώτα ο πόλεμος – και δεν μπορώ να σας περιγράψω αυτόν τον πόλεμο, ήταν ένας πόλεμος φρικτός, βάρβαρος, ολέθριος. Πόλεμος εξόντωσης, καταλαβαίνετε; Η μητέρα και ο πατέρας μου νεκροί, οι φίλοι μου νεκροί, τα πάντα σε ερείπια. Και μετά τον πόλεμο είναι απαραίτητο να χτίσεις τα πάντα από το μηδέν. Είμαστε φτωχοί, όλα είναι κρύα και γκρίζα. Η κυβέρνηση λέει: “Πρέπει να κάνουμε θυσί-

ες τώρα, για να οικοδομήσουμε το μέλλον”. Δεν επικρίνω την κυβέρνηση, δεν κάνω πολιτική, καταλαβαίνετε; Όμως εμείς, οι νέοι, έχουμε κουραστεί από τις θυσίες. Μπορεί να είμαστε αδύναμοι, δεν ξέρω. Αλλά οι νέοι κουράζονται, θέλουν να παίξουν λίγο, θέλουν πίσω την παιδική τους ηλικία. Η ζωή δεν μπορεί να είναι πάντα γκριζα, πρέπει κάποτε να έχει χρώματα».

Σταμάτησε, πήρε ανάσα: «Οπότε οι γιατροί μου λένε: “Τυφλώνεσαι, ίσως θα μείνεις εντελώς τυφλή σε δύο τρία χρόνια”. Λέω: “Ναι, εντάξει, θα τυφλωθώ, μα πρώτα θα δω. Πρώτα θα δω τα χρώματα της ζωής, όχι μόνο το γκριζο”. Οπότε έρχομαι Παρίσι. Θέλω να παίξω σαν παιδί, να ξαναγίνω παιδί για λίγο. Ίσως να γίνω ηθοποιός, οπότε πηγαίνω σε δραματική σχολή. Να επισκεφθώ άλλες χώρες. Να δω λαμπερά φώτα, να χορέψω, να τραγουδήσω, να γελάσω. Ακόμα και να παίξω φλιπεράκι, με είδατε πώς παίζω. Όταν ήμουν παιδί, δεν είχαμε τέτοιο αφρό όπως το φλιπεράκι».

Κοιτάζοντάς την τώρα, ο Σίμιον είδε για πρώτη φορά κάτι παραπάνω από μια όμορφη, ανεγκέφαλη κουκλίτσα. Είχε αποσβολωθεί από την εκπληκτική αντίθεση ανάμεσα στο πώς έμοιαζε εξωτερικά και στο τι είχε ζήσει και νιώσει. Αυτός ο ρόλος, του ανώριμου παιδιού, ήταν ένα προσωπίδιο· εφιάλτες στοίχειωναν το μυαλό της. Έφερε στον νου του τους δικούς του παλιούς εφιάλτες, το πορτρέτο του προσώπου στο δωμάτιό του. Για χρόνια αυτό το πρόσωπο βρισκόταν στο επίκεντρο όλων των ονείρων του. Μερικές φορές αυτό το πρόσωπο αιωρούνταν στον ουρανό. Άλλοτε κούρνιαζε στα σώματα ανθρώπων που γνώριζε ο Σίμιον: γείτονες, δασκάλους, ακόμα και στο σώμα των αδελφών του ή του πατέρα του. Βαδίζοντας σ’ ένα ονειρικό λιβάδι μια ευχάριστη μέρα, έβλεπε ξαφνικά το πρόσωπο να προβάλλει πίσω από μια πέτρα ή να καιροφυλακτεί ανάμεσα στα κλαδιά ενός δέ-

ντρου. Πότε πότε έλαμπε καυτό στον ουρανό — ένας τρομερός, επίφοβος ήλιος.

Η Μαρία είπε: «Είστε Αμερικανός, έτσι;».

«Ναι».

«Πολλά λαμπερά φώτα εκεί, μακριά από το γκρίζο. Πολλές ανέσεις, πολλά μεγάλα σπίτια και μεγάλα αυτοκίνητα, έτσι;»

«Ναι».

«Τότε γιατί φύγατε;»

«Για να ξεφύγω από το γκρίζο».

«Αστειεύεστε».

«Όχι».